

ЛЯШЕНКО Р. Д.

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства
ЖНАЕУ

МАМЧУР С. М.

студентка 3-го курсу факультету спеціальності «Правознавство» ЖНАЕУ
м. Житомир, Україна

ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ АДВОКАТСЬКОЇ МОНОПОЛІЇ НА СУДОВЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

На сьогоднішній день питання стосовно адвокатської монополії є досить актуальним. Зокрема тому, що дана реформа стосується запровадження змін в адвокатській діяльності, і в першу чергу, покращення якості надання правових послуг в Україні. Окрім цього, від даної реформи буде залежати чи зможе адвокатура нашої держави вийти на новий, вищий рівень свого розвитку.

Адвокатська монополія виключним правом адвокатів на судове представництво, тобто лише адвокат зможе захищати права, а також представляти інтереси як фізичних, так і юридичних осіб у цивільному, адміністративному, кримінальному та господарському судочинстві. Проте, стосовно даного представництва передбачені певні виключення. Так, згідно з Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 року № 1401-VIII такими винятками стане: представництво в трудових спорах, спорах про захист соціальних прав людини, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, у справах щодо малолітніх та неповнолітніх осіб, а також у справах осіб, які були визнані недієздатними або такими, дієздатність яких обмежена [1].

Основним завданням адвокатської монополії є підвищення рівня якості правових послуг за рахунок особистої зацікавленості адвоката, тобто, інакше кажучи, за некваліфіковане надання послуг адвокат буде притягуватися до дисциплінарної відповідальності, а в окремих випадках буде здійснюватися анулювання свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю.

Метою ж даної монополії є отримання прибутку адвокатами шляхом здійснення своєї конституційної функції, а саме надання правничої допомоги [2]. Так, у статті 59 Конституції України зазначається що: «Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога

надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав», а відповідно до статті 1312 Основного Закону: «Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура... Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення» [3, с. 3].

Також слід зазначити, що Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» № 1401-VIII було запропоновано чіткий план поетапного запровадження адвокатської монополії на судове представництво. Згідно з Перехідними положеннями даного законодавчого акту адвокати почнуть здійснювати представництво в судах: з 1 січня 2017 року – у Верховному та касаційних судах; з 1 січня 2018 року – в апеляційних судах; з 1 січня 2019 року – в судах першої інстанції; з 1 січня 2020 року – представництво в судах органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1].

Реформа щодо запровадження монополії адвокатури вже розпочалась. Проте, дослідивши дане питання, можна дійти висновку, що адвокатська монополія має як свої переваги, так і недоліки. Зокрема, прихильники реформи до переваг такої монополії відносять те, що: адвокати будуть зацікавлені надати якісну правничу допомогу своїм клієнтам; адвокатська монополія на судове представництво сприятиме утворенню єдиної корпорації правників, тобто будуть створюватись професійні групи та об'єднання адвокатів; сторона, яка буде працювати з адвокатом матиме змогу користуватися усіма процесуальними гарантіями; основною метою адвокатів стане не підприємницька діяльність, а захист прав та інтересів клієнтів; в Україні існує достатня кількість професійних адвокатів аби підтримувати відповідний, високий рівень конкуренції і разом з тим, не спровокувати зростання цін на правові послуги; кожен професійний юрист, який захоче отримати статус адвоката зможе скласти іспит на зайняття адвокатською діяльністю. Але разом з тим у юридичній спільноті є думки, що адвокатська монополія матиме серйозні недоліки, а саме: отримання статусу адвоката буде пов'язане з багатьма складнощами, і як одне з можливих – корупційна складова ускладнить доступ до правосуддя; монополія може призвести до того, що почне посилюватися контроль з боку держави за адвокатурою; звернення до адвокатів для здійснення судового представництва у дрібних справах буде невиправданим; значний дефіцит адвокатів у невеликих містах нашої держави зробить неможливою реалізацію права громадян на отримання правничої допомоги [2].

Все частіше висловлюються думки про те, що реформу стосовно запровадження адвокатської монополії на судове представництво слід тимчасово призупинити, а саме до закінчення судової реформи. Наразі проводяться дискурси про те, щоб в майбутньому обмежити монополію адвокатури немайновими справами, із сумою позовних вимог понад 2 млн. грн., тобто адвокатура стане обов'язковою для серйозних бізнес-спорів, в інших випадках участь адвокатів буде необов'язковою. Проте, чи матимуть такі дискурси своє продовження на практиці покаже час.

Отже, підсумовуючи усе вище сказане, можна зробити висновок, що прагнення врегулювати ринок надання правових послуг є важливим, а здійснення монополізації адвокатури, яка спрямована на представництво прав та інтересів громадян у судах є одним із головних елементів такого врегулювання. І хоч

адвокатська монополія має певні мінуси, проте вони не переважають над позитивними сторонами цього реформування. Запровадження монополії адвокатури стане таким собі стимулом для адвокатів відповідальніше ставитися до своїх безпосередніх обов'язків, а особливо щодо рівня якості надання ними правничої допомоги, вона сприятиме зростанню довіри пересічних громадян до адвокатів та попиту на таких фахівців на ринку праці, вдосконаленню діяльності всієї адвокатури України, що виведе її на новий рівень розвитку, а також допоможе підвищити рівень конкуренції представників адвокатської діяльності як в середині держави, так і на міжнародній арені.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. - № 28. – Ст. 532.
2. «Юридична газета Online» стаття «Чесний аналіз аргументів «за» і «проти» адвокатської монополії»/ Офіційний сайт «Юридичної газети Online» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/chesniy-analiz-argumentiv-za-i-proti-advokatskoyi-monopoliyi.html>
3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.